

Eenmaal goed in beeld waren de volgende kenmerken doorslaggevend: de olijfkleurige, vrijwel ongestreepte, rug en kruin, de markante witte wenkbrauwstreep met de kenmerkende zwarte scheidingslijn tussen wenkbrauwstreep en kruin, het beige voor het oog en de witte vlek bij de oorstreek met direct daaronder een zwarte vlek. Tenslotte bevestigt het sonogram (figuur 1) van het opgenomen geluid de determinatie van de Siberische Boompieper. De frequentie komt uit boven de 8 kHz en daalt erg snel in het tweede deel.

### Verspreiding en voorkomen

Het dichtstbijzijnde broedgebied ligt in het noordoostelijk deel van Europa. Maar de soort broedt ook in Siberië en in zuidoostelijke Aziatische landen. De overwinteringsgebieden bevinden zich in Zuid-Azië. De Siberische Boompieper is tegenwoordig een schaarse doortrekker in ons land te noemen. Dit najaar alleen

al ligt het aantal vogels rond de twintig. Desondanks was de soort nog niet eerder waargenomen in de provincie. Naar onlangs bekend is geworden, is de vogel aanvaard en dit betreft dus de eerste waarneming voor de provincie Groningen.

### Literatuur

[www.waarneming.nl](http://www.waarneming.nl)

<https://avesrares.wordpress.com/2013/09/27/identification-of-olive-backed-and-tree-pipit-by-call/> Svensson L., P.J. Grant, K. Mullarney & D. Zetterström 2010. ANWB Vogelgids van Europa. Vierde, geheel herziene druk. Den Haag.

Alwin van Lubeck – Groningen  
[alwinvlubeck@gmail.com](mailto:alwinvlubeck@gmail.com)

Lazar Brinkhuizen – Groningen  
[lbrinkhuizen@gmail.com](mailto:lbrinkhuizen@gmail.com)

## Vale Gierzwaluw

*Folkert-Jan Hoogstra in samenwerking met André-Willem Faber en Alwin van Lubeck*

In het najaar van 2013 kwamen via de Finse website *tarsiger.com* en de Deense website *netfugl.dk* veel meldingen binnen van Vale Gierzwaluwen *Apus pallidus* in Noordwest-Europa. Ik had hierom de *Gierzwaluw Apus apus* als alert in gesteld via *waarneming.nl*, want een melding van een Gierzwaluw kon dan wel eens betrekking hebben op een Vale Gierzwaluw. De alert blijkt onnodig als Lars Bucks op 24 oktober 2013 een Vale Gierzwaluw waarneemt op Vlieland. De volgende ochtend zit ik samen met elf andere vogelaars in de watertaxi op weg naar Vlieland. Op het eiland verspreiden we ons over de oostkant in kleine groepjes in de hoop de vogel weer terug te vinden. Tegen de middag is dit nog steeds niet gelukt en we gaan ervan uit dat de soort niet meer aanwezig is. We nemen de boot weer naar Harlingen en rijden op de terugweg via Lauwersoog naar huis. Vanwege de melding van een Vale Gierzwaluw en een Kleine Klapekster elders in het land, besteed ik de overige tijd op de dijk langs de Kustweg in de hoop een van beide vogelsoorten te vinden. In anderhalf uur tijd vliegen er slechts enkele Spreeuwen over; het is erg rustig.

Inmiddels heb ik de fotocamera weer in de auto gelegd als bij het sluiten van de kofferbak ineens een Gierzwaluw spec. vanuit de Waddenzee aan komt vliegen en een paar rondjes vliegt boven de Kustweg. Ik trek aan de achterklep van de auto, maar die zit helaas al dicht. Ik duik over de achterbank naar mijn camera en schiet een paar plaatjes. De vogel is op dat moment toch al 100-200 meter verderop. Ik stap in de auto en rij achter

de vogel aan. Als ik deze heb ingehaald maak ik ongeveer 200 foto's met verschillende belichting. Door het tegenlicht zijn er weinig details zichtbaar. Overbelichten wil wel eens helpen tegen een heldere lucht, maar ik wil geen tijd verspillen aan het bekijken van foto's zolang de vogel nog rondvliegt. Daarom maak ik zoveel mogelijk foto's onder verschillende belichtingen.

Als ik eenmaal de foto's bekijk zie ik in eerste instantie een donkere Gierzwaluw spec., zonder schubjes op de buik en met vrij spitse vleugels. Dit zijn de enige kenmerken die ik paraat heb om een Vale Gierzwaluw te kunnen onderscheiden. Op grond van het beeldmateriaal lijkt het mij toch te gaan om een Gierzwaluw maar dat is voor eind oktober erg zeldzaam, dus stuur ik een bericht naar de *Grunn twitchers-appgroep*. Er wordt mij uiteraard verzocht zoveel mogelijk foto's te plaatsen. De vogel is inmiddels al even uit beeld maar ondertussen zijn meerdere vogelaars onderweg richting Lauwersoog. Kort nadat Alwin van Lubeck en Lazar Brinkhuizen aankomen, vinden zij de vogel weer terug en blijft deze nog een uur of twee boven de Kustweg foerageren. Ondertussen arriveren steeds meer vogelaars en worden er zoveel mogelijk foto's gemaakt. Rond 17:25 uur meldt Lazar de Vale Gierzwaluw als zeker omdat er een duidelijk donker masker rond het oog te zien is en de onderdelen behoorlijk geschubd lijken naast een afwijkende bouw en vlucht in vergelijking met een Gierzwaluw. Net voor het donker vliegt de vogel weg achter een bomenrij en wordt daarna niet meer gezien. Uiteindelijk zagen circa twintig vogelaars de vogel. 's Avonds wordt er nog stevig gediscussieerd over de Vale Gierzwaluw en twijfelt een enkeling over de juistheid van de determinatie. De volgende dag echter wordt de vogel al niet meer gezien.



Vale Gierzwaluw, Kustweg  
25 oktober 2013

Foto: Folkert-Jan Hoogstra

## Beschrijving

**Leeftijd:** op basis van vers kleed zonder ruipatroon en duidelijk lichte zomen op de vleugeldekveren, een eerste kalenderjaar. Zie ook (Javier Blasco-Zumeta *et al.*).

**Bouw:** hoewel niet direct mee te vergelijken duidelijk anders gebouwd dan Gierzwaluw. Gierzwaluw met in het veld relatief stompe vleugelpunten, brede staartbasis en compacte bouw. Ondiep gevorkte en vaak

breed ogende staart. Kop en profiel vorm van kegel met platte kruin en een redelijk duidelijk zichtbare snavel.

**Grondkleur in veld:** donker, vaal en bruinig overkomend op afstand (maar niet zo zwart overkomend als Gierzwaluw onder dezelfde omstandigheden). Vogel voornamelijk boven horizon waargenomen. De paar keer dat de Vale Gierzwaluw met donkere achtergrond te zien was duidelijk schubtekening waar te nemen op met name buik en vielen brede lichte zomen aan de bovenzvleugeldekken erg op; een zeer geschubd geheel tonend.

**Kop:** onder verschillende omstandigheden/hoeken anders van kleur lijkend; met bruinige grondkleur of als geheel licht overkomend (dan contrasterend met lijf), met gelijkmatige schubtekening. Oogmasker 'alien eye' duidelijk het donkerste deel in de kop. Teugel vrijwel dezelfde kleur als oorstreek. Lichte keelvlak vrij groot en diffuus begrensd.

**Bovendelen:** in het veld alleen waargenomen tijdens de paar keer dat de vogel onder ons vloog met donkere achtergrond daarboven. Daarbij opvallend scaly met brede witte zomen aan de dekveren van de bovenzvleugel. Bruinige kleur toen ook het best zichtbaar en de slagpennen het donkerst overkomend.

**Onderdelen:** bruinig, met duidelijke schubtekening op buik en flanken, veel minder duidelijk/niet zichtbaar/afwezig op onderstaartdekveren en anaalstreek.

**Ondervleugel:** middelste dekveren lichter dan de kleine en grote dekveren/met breedste lichte zomen en onduidelijk begrensd met veercentra. Gehele ondervleugel zonder echt contrast, als geheel vaal overkomend. Kleine dekveren het donkerst; een smalle donkere rand vormend. Op afstand soms een donkere handpenwig zichtbaar. Dit wordt veroorzaakt door donkere buitenste handpennen waarbij ook een lichter doorschijnend deel zichtbaar is op rest van de handpennen en armpennen.

**Staart:** T4 en T5 vrijwel gelijk in lengte.

## Determinatie en conclusie

Het verschil tussen een Vale Gierzwaluw en Gierzwaluw is lastig in het veld vast te stellen. Juiste determinatie kan vaak alleen aan de hand van duidelijke foto's of geluidsopnames. Het was erg grauw weer die dag en

de vogel bleef tegen de grijze lucht vliegen waardoor er weinig kleuren en kenmerken te zien waren. Hierdoor was de determinatie erg lastig. Toch waren enige goede veldkenmerken te zien zoals de geschubde buik en het opvallende oog. Uiteindelijk doorzochten Alwin van Lubeck en André-Willem Faber tot diep in de nacht al mijn foto's. Hierop was te zien dat de vogel lichte middelste dekveren had en een donker oog tegen een lichte kop. Verder was te zien dat twee buitenste staartpennen gelijk in lengte waren bij een gespreide staart ( $T_4 = T_5$ ).

Tussen 24 oktober 2013 en 2 november 2013 verschenen welgeteld zes Vale Gierzwaluwen in Nederland waaronder de vogel die op Vlieland is waargenomen. Opvallend genoeg ging het in deze korte tijdsperiode om het tweede tot en met het zevende geval voor Nederland. Vermoedelijk speelde de dominante zuidelijke windstroming een rol toen vogels na het grootbrengen van het tweede legsel zo rond midden oktober vertrokken naar hun winterkwartieren. Vanaf half oktober 2013 werden er in Noordwest-Europa veel Vale Gierzwaluwen gezien wat ook het grote aantal waarnemingen in Nederland verklaart. Uiteraard speelde ook de veel betere moderne foto-apparatuur een belangrijke rol bij de totstandkoming van de determinatie waardoor mogelijke waarnemingen van Vale Gierzwaluwen beter beoordeeld kunnen worden. De waarneming van de Vale Gierzwaluw bij de Kustweg op 25 oktober 2013 is ingediend bij de CDNA (Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna) en is inmiddels goedgekeurd.

### **Verspreiding en voorkomen**

De Vale Gierzwaluw broedt in praktisch alle landen van de Middellandse Zee en verder oostelijk tot in Pakistan. Overwintering vindt plaats in Afrika. In tegenstelling tot de Gierzwaluw brengt de Vale Gierzwaluw twee legsels per seizoen groot waardoor de najaarstrek veel later is dan bij de Gierzwaluw (Cramp 2004).

### **Literatuur**

- Cramp, S and Simmons, K E L (eds.) (2004) BWPI: Birds of the Western Palearctic interactive (DVD-ROM). BirdGuides Ltd, Sheffield.
- Javier Blasco-Zumeta & Gerd-Michael Heinz, [http://aulaenred.ibercaja.es/wp-content/uploads/278\\_PallidSwiftApallidus.pdf](http://aulaenred.ibercaja.es/wp-content/uploads/278_PallidSwiftApallidus.pdf)
- Larsson H., M. Wallin. 2012. Pallid and Common Swift identification.

Ross A., P. Adriaens. (DB 32, vol 2 2010). Common, Asian Common and Pallid Swift: colour nomenclature, moult and identification.

Thopup K.. 2001. First record of Pallid Swift in Denmark and of ssp. *Illyricus* in northern Europe.

British Birds 95, september 2002. Racial identification of Pallid Swift, [www.waarneming.nl](http://www.waarneming.nl)

Svensson L., P.J. Grant, K. Mullarney & D. Zetterström. 2010. ANWB Vogelgids van Europa. Vierde, geheel herziene druk. Den Haag.

Folkert-Jan Hoogstra - Peize  
[f.j.hoogstra@gmail.com](mailto:f.j.hoogstra@gmail.com)

Alwin van Lubeck - Groningen  
[alwinvlubeck@gmail.com](mailto:alwinvlubeck@gmail.com)

André-Willem Faber - Rolde  
[andrewillemfaber@gmail.com](mailto:andrewillemfaber@gmail.com)